№. 57

Ешй: 12 Декемврїе 1829

АЛБИНА РОМѪНѢСКЪ

ГАЗЕТЪ ПОЛИТИКО-ЛИТЕРАЛЪ

САН-ПЕТЕРСБȢРГ 15 Ноемврїе

Де-кѫтъ ва време се ворбеще despre ȣн монȣмент, че М. Са Ꙟ. дореще а афїероси помєнирей Авгȣстȣлȣй Съȣ фрате, Ꙟмпъратȣлȣй Алеѯандрȣ. Доринца че аȣ аџѫџат ꙟ общїе скопосȣл Авгȣстȣлȣй нострȣ Сȣверен, нꙋ ꙟдемнат а кȣлеџе ꙟпричина ачѣста ꙟщїй-църиле, де каре чїтиторїй ноштрй фъръ ꙟдоялъ се вор ꙟпъртъши кȣ мȣлцъмире.

Монȣментȣл а кърїѧ пȣнере ꙟ лȣкраре сaȣ ꙟкрединцат Д. де Монтферанд, ꙟтѫюлȣй архитект ал Бисеричей Сф. Ісак, се ва ꙟнълца ꙟмижлокȣл пїацей палатȣлȣй де їарнъ. Ѥл съ ва алкътȣи де ѡ колонъ (стѫлп) де форма доричѣскъ ꙟ пропорцїй колосале (маре пестемъсȣръ), ши кѫт пентрȣ формъ асеминѣ колоней лȣй Траѧн. Стѫлпȣл де гранит рошȣ, динтрѡ сѫнгȣръ пїатръ, ва фи ꙟналт де 84 палме. Тот монȣментȣл, ꙟпреȣнъ кȣ пїедесталȣл съȣ ши крȣчѣ че сєва пȣне дѣсȣпра ва аве 154 палме ꙟнълциме. Пїедесталȣл де гранит съ ва ꙟбръка кȣ бронзȣл скос дин тȣнȣриле лȣате дела дȣшман; фецеле лȣй вор фи ꙟмподобите кȣ трофее де арме рȣсещй, векй ши модерне (дин времиле ноастре), аместекате кȣ арме векй Гречещй ши романе; фрȣнтѣ фецей ва пȣрта инскрипцїа ȣрмътоаре: Алеѯандрȣ первомȣ Благодарнаѧ Россїѧ (Лȣй Алеѯандрȣ ꙟтѫю мȣлцъмитоарѣ Россїе.)

Лȣкръриле саȣ ши ꙟчепȣт, ши монȣментȣл аре съ се съвѫршаскъ ꙟ дой ань.

Асъмънарѣ ачестей колоане кȣ челе май марй монолите (стѫлпй динтрѡ пѣтръ ꙟтрѣгъ) че се афлъ пѫнъ астъзй, поате да ѡ идее май дрѣптъ despre мъримѣ ши вредничїа монȣментȣлȣй ꙟкипȣит.

Колона дела Алеѯандрїа есте чѣ май маре че съ щїе, стѫлпȣл ей де ȣн гранит фрȣмос рошȣ есте динтрѡ сѫнгȣръ пѣтръ, ла 65 палме де ꙟналтъ.

Ачеле 48 колоане але Бисеричей Сфнт: Ісак требȣе асе сокоти ꙟтре колоанеле де ѡ сѫнгȣръ бȣкатъ ꙟдатъ дȣпъ колона Алеѯандрїей, стѫлпȣл лор есте песте 50 палме ꙟналт.

Обелискȣл дин пїаца Сф. Петрȣ ла Рома, кареле ꙟподобѣ ѡдинїоаръ циркȣл (*) лȣй Нерон, аре 78 палме ꙟнълциме. Ачѣста есте бȣката чѣ май маре де гранит кȣноскȣтъ пѫн акȣма.

Дечй колона ноастръ ва фи май ꙟналтъ песте тоате монȣментеле векй ши де астъзй, пентрȣ къ стѫлпȣл ей динтрѡ

(*) Ȣн лок ларг ши ротȣнд ȣнде фъчѣ Романїй џокȣриле пȣбличе, май вѫртос кȣ алергарѣ каилор ши а къруцелор.

www.dacoromanica.ro

ѫнгȣръ бȣкатъ ва аве 84 палме ꙟнълциме. Аша дар Россїа сева ведѣ ꙟскȣрт ꙟподобитъ кȣ ȣн монȣмент вредник, де ѡ датъ, де ȣн норѡд маре, де Сȣверенȣл чел ѡрѫндȣеще, ши де Монархȣл а кърȣѧ поменире аре съ ѡ вечничѣскъ.

Газета Академїей

Ꙟпърътѣска академїе а щїинцелор аȣ цинȣт ѡ адȣнаре общѣскъ ꙟ чинстѣ Д. Барон де Хȣмболт, пре карѣ Ꙟ. Са Ꙟнълциме Марѣ Кнегинъ Єлена ши К. Са Ꙟ. Дȣка де Виртемберг аȣ бине воит а ѡ чинсти кȣ алор фїинцъ, ши ла карѣ аȣ фост де фацъ ѡ адȣнаре маре ши стрълȣчитъ де даме, де мъдȣлърй але ꙟналтȣлȣй клирос, ши а корпосȣлȣй дипломатик, де ꙟвъцацй ши алте персоане ꙟсъмнате. Дȣпъ кȣвѫнтȣл дескидерей, ростит де кътръ Д. Президент ал академїей, че сау аскȣлтат кȣ мȣлтъ лȣаре аминте, ши дȣпъ алте алкътȣирй ꙟтересанте четите де кътръ дой академистй, Д. де Хȣмболт аȣ спȣс ꙟ ȣрмъ ȣн кȣвѫнт деспре спорюл че аȣ фъкȣт ꙟ Россїа лȣмина щїинцелор натȣрале, деспре воїажȣриле фъкȣте ꙟнаинтѣ са ꙟ привирѣ щїинцелор, деспре ȣрмъриле а ꙟсȣшй воїажȣлȣй съȣ, деспре вредничїа обсервацїилор магнетиче, ши метеорологиче, ши деспре челе че аȣ съ се факъ пентрȣ кȣмпъна мърей каспиче. Ачест кȣвѫнт, нȣмай пȣцин ꙟсъмнат прй лȣкръриле деспре каре сау ворбит, кѫт ши прй аджка ꙟвъцътȣръ ши ȣшȣринцъ че карактирисеск афлъриле ачестȣй стрълȣчит ꙟвъцат, аȣ цинȣт ȣн чѣс ши аȣ ꙟкеїет адȣнарѣ. Д. де Хȣмболт аȣ примит медалїа де аȣр кȣ икоана ръпосатей М. Сале Ꙟпърътесей Марїей Ѳеодоровней, ꙟпреȣнъ професорїй Еренберг ши Роза компанистїй воїажȣлȣй, аȣ примит дипломеле де мъдȣлърй але академїей Ꙟпърътещй.

ПАРИС 9 ноемврїе

Скрисориле дин Константинополе дела ꙟчепȣтȣл лȣй октомврїе аратъ къ корьбїиле тȣтȣрор нацїилор трек слобод прин ачеле стрѫмторй фъръ афи черчетате. Ꙟсъ дар ѡ ꙟчепере де довадъ къ трактатȣл де Андрїанополе нȣ Єсте атѫта де ненорочире пентрȣ Єvропа, прекȣм аȣ арътат глъсȣирѣ ȣнор газете. Ачѣстъ слобозенїе де тречере нȣ адеверѣзъ, нисъ паре, къ Россїа стъпѫнеще асȣпра Єлеспонтȣлȣй ши а Восфорȣлȣй; чи адеверѣзъ нȣмай къ негȣциторїй ноштри де Марсилїа, чи аȣ акȣма слободъ тречере ла марѣ нѣгръ, вор аве вое де а мерџе съ вѫнзъ ла Трепезȣнда мȣрфȣриле, че нȣ сар тpíче ла Салоник, ши къ ла време де требȣинцъ вор пȣте адȣче ла лиманȣриле ноастре грѫїле дела Одеса, фъръ асе теме де амай фи силицй але deскърка ла Констандинополе.

Д. Шарлїер ши компанїа аȣ къпътат карте де привилегїе пентрȣ афларѣ ȣнȣй ноȣ метал, нȣмит майлехорт. Ачест метал аре греȣтатѣ, сȣнетȣл, албимѣ ши ꙟтиндерѣ арџинтȣлȣй, де ши Єсте май вѫртос, май таре ши май Єфтин, Єл нȣш скимбъ фаца ничй кȣм, ши съ фаче май фрȣмос пȣртѫндȣл.

МАРѢ БРИТАНЇЕ

Конференцїиле пентрȣ Грекїа ачй се ȣрмѣзъ ши се паре къ кȣрѫнд вор лȣа сфѫршит.

Сокотинцеле пȣтерилор тръктȣитоаре ар фи де доȣъ фелюрй; аȣ съ май ꙟгȣстезе хотаръле кȣпринсъ ꙟ протоколȣл дин 22 мартїе, дела Арта пънъ ла Воло, мърџининдȣсе нȣмай ꙟ Мореа ши се ръмѫїе Грекїа ꙟн ачесте хотаръ кȣ тотȣл неатѫрнатъ де Поартъ, аȣ не прїиминд ачѣста Поарта се ръмѫїе ꙟ хотаръле ши атѫрнарѣ хотърѫтъ прин протоколȣл дин 22 мартїе (везй Алб. Ромѫнѣскъ нѡ.

Гȣвернȣл дела Маȣрицїа (инсȣлъ ла ръсъритȣл Афричей) дин липса склавилор негри аȣ ꙟвоит асе адȣче 12,000 Кинезй дин карїй 5000 аȣ ши сосит ꙟ инсȣлъ. Їй аȣ ꙟкеїет ȣн контракт кȣ пропрїетарїй мошїилор а лȣкра захарȣл ши кафеоа де ла 2 пънъ ла 6 анй пе а лор сокотѣлъ, ши се афїеросеск ачестȣй остиниторю лȣкрȣ фоарте кȣ маре хърничїе.

Гȣвернȣл Кинезеск нȣсе съпъръ пентрȣ ачест фелю ди Ємиграцїй сѣȣ Єширй дин царъ а лъкȣиторилор сей, фїинд къ

www.dacoromanica.ro

пъмънтул Кіней де 200,000 патрате миле нуй ꙟ старе а хръни пре тоцй лъкуиторій чій песте 300 миліоане ꙟкът пе ан мор нумай де фоаме песте 100 мій.

Лвъцатул барбат Індіан Рам-моун-рой се ашѣптъ ла Лондра прекум се зиче ка Амбасадор ал унуй Принцип Індиенеск. Ел пе лънгъ алте лимбй оріентале ши Европіенешй щіе ку деплинире Евреіеще, Елинешй, Аръпеще ши Латинеще ши Есте ꙟвръцатъ акум де 50 анй.

БЕРЛИН

Газета Берлинулуй купринде супт титлу Россіа ши Кина урмътоареле ꙟсемнърй:

Трактаціа ꙟтре Россіа ши Кина се фъку пела ꙟчепутул сутей а 17 кънд Россіа прин але Ей посесій супусе чѣ май маре парте а Сиберіей. Казачій, карій фъкуръ ачѣста, стъпънирь мулте цинутурй дипе ръул Амур апукъндуле дела Манчій, карій супуиндусе Киней силиръ пре рушй съли деіе апукателе церй ꙟнапой. Курте Москвей жудекънд фоарте нимерй къ посесіа унор пустіетъцй нува прецуи кът ун фолоситорю негоц, че ар путе съ айбъ пентру ачесте ку Кина, прин ун трактат де паче ꙟкеіет ла анул 1689 дънд ꙟнапой луатул пъмънт ал Манчіилор се алкътуи ку Кина ка негоциторій Руссешй се айбъ воіе а ръсбате ку караванеле лор пънъ ла Пекин капиталіа Киней. Ку тоате ачестѣ Кинезій нусе цинуръ де ачѣстъ алкътуире не ꙟгъдуинд негуциторилор рушй а кълка ꙟпъмънтуриле лор, пънъ че ла анул 1727 ꙟкеиндусъ алт трактат се хотъръ ши марџиниле, ши къ ла тоцй тріи анй се айбъ воіе Россіа а тримите къте ѡ каравань ла Пекин, іаръ политіа Кіахта се фіе дескълекътоаре ла марџине. Дънд рушій ꙟнапой кинезилор цинутуриле депе Амур ремасе ѡ мулциме де казачй ꙟпартѣ Киней, карій тоцй мутъндусъ ꙟПекин ли съ деди аколе ун маре котун де лъкуит.

Ампъратул Киней спре али аръта ѡ чинстире деосъбитъ, алѣсъ дин іій ун нумър хотърът ши ꙟформъ ѡ компаніе пентру ґвардіа са, карѣ ꙟкъ пънъ астъзй се нумеще супт нуме де компаніа Руссаскъ. Ши мъкар къ прин ѡаше ꙟстреинаре пуцинъ юбире де патріе ръмасъ ꙟн инимиле ачестор казачй, ку тоате ачесте курте Россіей се ꙟгрижи черънд а ꙟтемеіе ѡ бисерикъ грѣчѣскъ ꙟПекин ꙟкарѣ ун преут руссеску севършеще Думнезеѣска литургіе, ачѣста ꙟфіинцъндусъ де атунчѣ аре Россіа ꙟПекин комисіонарій съй лънгъ ачѣстъ бисерикъ, унде мулцй тинерй рушй ꙟвацъ лимба Манчюикъ ши Кинезикъ, карій ꙟтурнъндусъ ꙟпатріа лор ꙟплинеск дирегъторіа драгоманилор. Ачѣстъ схоалъ се афлъ супт дерекціа унуй Архимадрит, ши ануме акум а луй Іакинт Пичурин кареле ау фъкут ѡ дискріере деспре Пекин. Пуцинул фолос че адучѣ караванеле тримисе ла Пекин ау ꙟдемнат пе Ампърътѣса Екатерина а 2-а а пропи алор май департе тримитере, де кънд креску май ку самъ комерчюл фъкут ла границъ ꙟн Кіахта. Аиче сосеск дин Кина транспортурй де чею де унде се тримет ла Нижнайновгороду. ꙟКіахта се ꙟкаркъ чеюл пе саній де ун калу ши се поартъ пънъ ла Орашул Томск, аиче стъ унеорй ши къте 6 съптъмънй ши апой се ꙟкаркъ ꙟшейче, кариле плутеск пе апа Иртичю пънъ чи дау ꙟръул Обй, де аиче се ꙟкаркъ іаръш ꙟкаръ де ун кал ши се дук кале де 12 версте пънъ дѣсупра Пермет апой плутеск ку шейчиле пе апа Кама пънъ ꙟ Волга ши пела сфършитул луй юліе аџюнџе ла Нижна. Мулцимѣ чеюлуй че се дискаркъ пе ан аиче се поате сокоти дела 150 пън ла 160 мій фунцй сѣу ла 90 мій окъ. Транспортул костисеще 10 ла сутъ. Негоцул руссеску ꙟ Кіахта се суе пе ан дела 7 пън ла 8 миліоане рубле де хъртіе.

Буна ꙟцелеџире ꙟтре ачесте доуъ Ампъръцій есте ꙟтемеіетъ де мулцй анй. Россіа ꙟнаинте де кацва анй стъпънеще ꙟмижлокул Асіей ѡ царъ кът Франціа ши Холанда ла ун лок сокотите, ꙟкарѣ лъкуеск Кърґъ-кайсачій ши алте номадиче нѣмурй. Ѡ парте акърґъзіей че стъ астъзй супт Губернул руссеск се афла май наинте супт ал Киней, ши фіинд ѡ націе не астъмпъратъ ши тулбурътоаре куртѣ Пикинулуй спре асъ мънтуи де дън-

www.dacoromanica.ro

щїй ꙟгъдꙋи фъръ пъреre де ръꙋ Скиптрꙋлꙋй Россїей апꙋне фрѫꙋл стъпѫнирей асꙋпра капꙋлꙋй лор. Ди се вор ꙟтемеїе оаре каре търїй ꙟн ачест пъмѫнт, ꙟмꙋлте локꙋрй родиторїю, се вор тримите колонїй милитърещй, се вор пꙋте дескиде бъй ши фабриче де фїер ши се вор пꙋте пръси союрй прѣ бꙋне де кай дин мижлокꙋл Асїей, пентрꙋ акърора кꙋмпъраре Гꙋвернꙋл Енглиꙁеск дин Остиндїа тримисъ пре Домнꙋл Моркрофт ла Бꙋхарїа. Ꙟн ачесте локꙋрй сар пꙋте ꙟтокми дрꙋмꙋрй остъшещй ши сар пꙋте кꙋпринде ханатꙋриле Кокан, Самарка, Бохарїа, ши алтеле. Границиле рꙋсещй дин Асїа де границиле посесїилор Енглиꙁещй дин Остиндїа сѫнт департе де 280 миле францꙋꙁещй.

Рїω-Ꙗнеирω 22 октоврїе

Бежинарїй Портꙋгежй сѫ афлъ тот аиче ши М. Са ащѣптъ кꙋ нерѫбдаре ꙟщїинцъриле дин Еѵропа, спре але ашъꙁа дꙋпъ кипꙋл чел май кꙋвїинчос.

Апъратꙋл ꙟш пꙋне тоатъ ꙟгрижирѣ ла Едꙋкацїѧ (крещирѣ) чѣ де обще, че аꙋ фост пъръситъ прѣ мꙋлтъ време, ши ла Органиꙁацїѧ мариней ши а армїей пре карѣ вре а ω адꙋче ꙟтрω старе бꙋнъ.

Персоанеле че аꙋ сѫ алкътꙋѧскъ аиче Куртѣ Апърътесей чей ноꙋъ, саꙋ нꙋмит ши каселе палатꙋлꙋй де Боависта саꙋ дирес ши саꙋ ꙟподобит пентрꙋ М. Са, кареле сѫ веде а ащепта пе Аѵгꙋста са логодникъ кꙋ мꙋлтъ нерѫбдаре. Апъратꙋл сѫ аратъ афи ши фоарте мꙋлцѫмит кꙋ портретꙋл ей, че лаꙋ примит де кърѫнд прекꙋм ши де характирꙋл ей чел плъкꙋт ши де ꙟналтеле ꙟсꙋшимй, че нꙋ ꙟчетѣꙁъ де а кꙋноаще тоате персоанеле кареаꙋ авꙋт чинсте де асе апропїе де ѧ аꙋ ꙟ Баварїа, аꙋ ꙟ Църиле де џос.

Декемврїе 11 Апърътѣса се ащѣптъ песте 15 ꙁиле. Дꙋпъ конглъсꙋирѣ тракꙗтатꙋрилор кꙋ Енглитера, комерцꙋл кꙋ негри се ва деꙁръдика. Ачест негоц кꙋ робй лꙋасе ω ꙟтиндере маре ла Браꙁилїа ꙟ кꙋрцерѣ анилор май дин ꙋрмъ.

МАДРИТ

Д. Щрик де Линшотен, Секретарюл министрꙋлꙋй Църилор де џос ла Куртѣ ноастръ, ешинд дела театрꙋ саꙋ ꙋчис де кътръ ꙋн ом, чел скосесъ дин слꙋжба са. Ловитꙋриле де кꙋцит че аꙋ лꙋат Д. Щрик аꙋ фъкꙋт нище ране де тот примеждїоасъ.

Ꙟщїинцърй дин лъꙋнтрꙋ

Диванꙋл ꙟплиниторїю ал принципатꙋлꙋй Молдовей, прин адресꙋл де сꙋпт номерꙋл 1730 декемврїе ꙟн 8 кътръ редакцїа Албиней Ромѫнещй, фаче пꙋбликꙋлꙋй щїꙋт дꙋпъ предложенїа Еꙁ. сале Д. Виц-Преꙁидент дин 7 але ачестїаш: къ дꙋпъ хотърѫрѣ Д. деплин ꙟпꙋтерничитꙋлꙋй Преꙁидент ал принципатꙋрилор пѫнъ ла 1 Ианꙋарїе 1830 аре асъ виде ла меꙁат венитꙋл въмилор ши ал окнелор дин кꙋпринсꙋл принципатꙋрилор Молдовей ши Църей Ромѫнещй, акърора вѫнꙁаре се ва стрига ла 18 ла 20 ла 22 ши чѣ депе ꙋрмъ ла 23 але кꙋргътоарей лꙋнй ꙟфїинца ши а Еꙁ. сале Д. Виц Преꙁидент пела 9 чѣсꙋрй Еѵропїенещй диминѣца, адекъ пела 4 тꙋрчещй, ла каре термин тоцй чїй чи вор вои асе аръта кꙋмпърторй съсе афле де фацъ ла диванꙋл ꙟплиниторїю ꙟгрижиндꙋсъ а да Гꙋвернꙋлꙋй ши аманетꙋрй сигꙋре.

Асеменѣ се фаче кꙋноскꙋт къ провиꙁїа храней болнавилор дела тоате спиталꙋриле принципатꙋрилор аре съсе вѫнꙁъ прин меꙁат асꙋпра челор че вор вои асъ ꙟсърчина кꙋ ачѣстъ ꙟдаторире, ши къ меꙁатꙋл се ва фаче иаръшй ꙟ диванꙋл ꙟплиниторїю ꙟн ачеаши ваде ши време де ω датъ кꙋ ал въмилор ши окнелор.

Обсервацїй Метеорологиче.

Зиоа	Обсервацїей	Калдомесор	Греомесор	Старѣ аерꙋлꙋй
11 декемврїе	диминѣца ла 8 ч	--- 20	29 - 5	ноꙋр.

Ла 12 декемврїе Соареле рѫсаре ла 3 ч. 36 м Ꙗмѣꙁъ ꙁи вине ла 7 ч. 48 м
Ноꙋлꙋнїе сѫмбътъ ꙟн 14 ла 12 ч. 29 м. диминѣца

www.dacoromanica.ro